

Extinció de la vida mòdul, subsistència del contracte de pensió vitalícia i liquidació legal de danys

Pablo Salvador Coderch, Joan Egea Fernández

L'art. 16.1 a) de la recent Llei catalana de pensions periòdiques (DOGC, núm. 3174, de 4.7.2000) es presta a un exercici d'interpretació de les lleis:

ARTICLE 16. *L'EXTINCIÓ.*

1. El dret a la pensió vitalícia s'extingeix per:

a) La mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'havia constituït, excepte quan el deutor o la persona obligada al pagament hagin estat condemnats per sentència ferma pel fet d'haver participat a causar-ne la mort; en aquest cas, i sens perjudici de la responsabilitat civil exigible, subsisteix íntegre el dret a percebre la pensió per al beneficiari o els seus successors, per tota la vida d'aquest o d'aquests o pel temps que els resti per a arribar a l'edat de noranta anys.

Magis dicit quam voluit, diu més del que volia dir: creiem que la intenció dels redactors del text transcrit fou evitar que l'obligat s'alliberés del seu deure de pagar la pensió pel procediment de causar la mort de la persona la vida de la qual serví de mòdul per fixar-ne la durada; però, literalment, inclou el cas de mort accidental causada negligentment pel deutor. Fins i tot, es pot arribar a pensar que la regla s'aplicaria en casos de responsabilitat objectiva i, per descomptat, en els que la Sala 1a qualifica de responsabilitat quasiobjectiva.

En principi, la sentència ferma dictada contra qui hagués participat en la causació de la mort de la persona la vida de la qual fou considerada com a mòdul de la pensió ja inclouria una condemna a pagar el valor actualitzat de la pensió que es deixa de rebre. Però com que l'esmentada regla diu que el dret a cobrar la pensió subsisteix íntegre en el cas en qüestió, la responsabilitat civil no inclourà aquell concepte: no s'ha de pagar per un dret que subsisteix "íntegre".

Llavors la regla estableix una norma sobre liquidació dels danys (la vida del beneficiari, el temps que li resti fins a complir els noranta anys...). Però aquí es plantegen també algunes dificultats interpretatives. Quan s'ha de prendre com a referència la vida del beneficiari o la dels seus successors?, quan el temps que els resti per arribar a l'edat de 90 anys? Allò raonable seria entendre que, quan concorren les circumstàncies del tipus, el contracte de pensió vitalícia perd el seu caràcter aleatori i el seu termini final queda fixat en una data precisa: el dia en que la persona titular de la vida mòdul hagués arribat a l'edat de 90 anys. A partir d'aquí, i en aplicació de l'art. 13.3 de la mateixa Llei, es podria deduir que si la vida mòdul era la d'un tercer i, en la seva mort, van concórrer les

circumstàncies esmentades, el dret a cobrar la pensió subsistirà íntegre pel beneficiari durant tota la seva vida, i si aquest mor abans d'aquella data, el dret en qüestió passarà als seus successors amb la mateixa limitació, és a dir, per tota la vida d'aquests darrers (i si n'hi ha diversos, la del darrer en morir) sempre amb el límit de la data del que hagués estat el norantè aniversari de la persona morta.

La interpretació suggerida xoca, no obstant, amb el tenor literal del precepte. Efectivament, el pronom "**els** [resti...]" únicament pot substituir a "beneficiari o els seus successors", de manera que el dret a la pensió podria subsistir no pas fins que la vida mòdul hagués arribat a 90 anys, sinó fins que els compleixin el beneficiari o els seus successors. Però si això és així, resultarà que, efectivament, el deutor veurà incrementada en el temps la seva obligació de pagar molts més anys dels que, segons les expectatives més optimistes de durada de la vida mòdul, hauria pogut viure la persona la vida de la qual fou mòdul de la pensió; així s'esdevindrà normalment si els successors són fills o descendents de l'interessat. A la inversa, si els successors en fossin, per exemple, ascendents, resultarà que el deutor es veu exonerat de pagar la pensió abans del que es podria esperar: si la primera solució és punitiva, la segona esperona el crim.

Un problema interpretatiu similar es planteja si la vida mòdul és la del beneficiari i, en la seva mort concorren les circumstàncies descrites per l'article comentat. Allò raonable hagués estat entendre, igualment, que aleshores el dret a la pensió subsisteix pels hereus durant tota la seva vida, amb el límit dels esmentats 90 anys. Aquesta interpretació s'enfronta ara ja no només amb la literalitat del precepte sinó que també amb l'art. 13.3 de la Llei, d'acord amb el qual, si el beneficiari premor a la persona o persones sobre la vida de les quals es constituí la pensió, el dret a cobrar la pensió es transmetrà als seus hereus, "*fins a l'extinció d'aquests [sic]*". Entès literalment això possibilitaria un agreujament injustificat de l'obligació de pagar la pensió, ja que es perllonga l'obligació de pagar-la durant la vida dels hereus. A més, es pot observar que, per acabar de complicar-ho, el supòsit de fet de l'art. 13.3 inclou els casos de mort natural, és a dir, no exigeix que la mort del primer beneficiari hagi estat causada amb la participació de l'obligat a pagar la pensió. Tot i això volem creure que es tracta d'una simple errata i que el pronom "aquests" (referit aparentment als hereus) hauria d'aparèixer en singular "aquest", substituint al substantiu "dret". Així doncs, l'article s'ha d'entendre com si digués "*fins a l'extinció d'aquest*". Sigui com sigui, encara que els hereus sobrevisquin a la persona la vida de la qual serveix de mòdul, el dret a pensió s'extingirà, sense més, amb la vida mòdul.